

Потім одчинилась брама, життя пішло по старому. Тільки два манахи, що опустили віки перед Хмелем, зникли — ніхто їх більш не бачив. Спустились вони в глибокі льохи й там до сього часу моляться. І коли їх борода виросте настільки, що впреться в ту землю, де поховані польські вояки, — все вбите військо встане й знов почнеться війна поміж Польщею та Україною.

П. Нокс, учень профіск.; м. Анноніль, 1925.

Бабина гора.

Біля міста Із'яслава, на Шепетівщині, є невеличкий лісок. Поріс він на горі, яка має вигляд півмісяця й своїми невеличкими рогами охоплює місто. Це — найближчий ліс і без нього Із'яслав багато стратив би в своїй природній красі. Вінком охопив він Із'яслав і створив для нього той зелений обрій, що на його тлі місто, а особливо здалеку, має вигляд червоної квітки. Такого вражіння надають йому дахи будинків, що майже всі криті червоною черепицею. Поетичність вражіння губиться, коли ввійти в місто: бідне й надто таки брудненьке... Але сама назва „Із'яслав“, та стародавній будинок на горі, що носить не менш поетичну назву „Замка Рогніди“ — ворущать спогади про щось надзвичайно далеке, стародавнє.

Про свій лісок мешканці Із'яслава розказують таке:

В великій пригоді був цей лісок для міста. Багато літ назад, коли татарва робила нечисленні напади на місто, багато мешканців було перебито, ув'язнено, а особливо жінок і молоді. В ті часи Із'яславський ліс не був тим барвистим проліском, яким він є тепер, а глухим, мугутнім бором, де можна було добре сховатись. І лише приходили чутки, що йдуть татари, — всі жінки й діти тікали в ліс, що на горі, а чоловіки із зброєю в руках захищали й місто й доступ до лісу. Частенько доводилося жінкам тікати на цю гору, й вони пристосувались до неї, як би розподілили гору по між себе — кожна мала своє улюблене місце. І стали цю гору звати „Бабиною горою“, й так ця назва залишилась і до сього часу.

П. Нокс, 1925.

Побоїще.

На північ від міста Із'яслава, в парі верстах від нього, росте густий, листв'яний ліс. Багато там осики. Самий легенький вітрець примушує листя шопотіти, й воно тримтить, ніби перелякане. Таке вражіння, що стоїть осика на сторожі, щоб не пропустить ані одного струмочка вітру. І це шепотіння листя й його крутький неспокій створюють настрій тихого суму.

Десь високо, на самому кінчиківі гілячок, одноманітно й без перерви, довго-довго тримтять поодинокі листочки. Вони відокремилися, повітря з усіх боків, вільно й без перешкод лоскоче їх, і листки, як метелики на квітці, упиваються ласками вітру.